

Tín ngưỡng Cá Ông của cư dân ở huyện đảo Lý Sơn – Quảng Ngãi

Nguyễn Duy Đoàn

Tóm tắt—Tín ngưỡng Cá Ông là một loại hình tín ngưỡng dân gian. Tín ngưỡng Cá Ông của cư dân huyện đảo Lý Sơn không chỉ thể hiện nhu cầu tâm linh mà còn có chức năng giáo dục nhân cách sống của con người như một sự tri ân. Cho nên, tại các Lăng Cá Ông thường có những hoành phi, câu đối được treo tại chánh điện để thể hiện cho điều đó.

Tín ngưỡng này cũng đã phản ánh nguyện vọng của cư dân nơi biển đảo với mong muốn được Thần linh phù hộ, độ trì để cuộc sống của họ được an vui, hạnh phúc. Một điều chúng tôi cảm thấy thú vị là Tín ngưỡng Cá Ông ở huyện đảo Lý Sơn không chỉ được thờ cúng ở các Lăng, Lân Cá Ông của cộng đồng mà còn được thờ ở trong nhà thờ dòng họ Đặng như một vị phúc Thần mà ở những nơi khác như Nam Trung Bộ hay Nam bộ không thờ. Trước đây, Tín ngưỡng Cá Ông thường có Sắc phong, mỹ hiệu của Triều đình nhà Nguyễn ban tặng, nhưng sau này những danh xưng, mỹ hiệu được thể hiện qua việc cầu ứng.

Từ khóa—tín ngưỡng Cá Ông, huyện đảo Lý Sơn, tỉnh Quảng Ngãi

1 ĐẶT VẤN ĐỀ

Việc nghiên cứu văn hóa đời sống của cư dân vùng ven biển, vùng biển đảo nói chung và huyện đảo Lý Sơn nói riêng đang được nhiều ngành khoa học quan tâm. Vì vậy, chúng tôi muốn tìm hiểu về “*Tín ngưỡng Cá Ông của cư dân ở huyện đảo Lý Sơn – Quảng Ngãi*” thông qua những quan niệm, truyền thuyết, chuyện kể, nghi lễ cúng Cá Ông cũng như tâm thức tín ngưỡng của cư dân. *Tín ngưỡng* này có ý nghĩa quan trọng nhằm góp phần tìm hiểu những giá trị văn hóa của cộng đồng, để hiểu hơn về lịch sử, môi trường sống và văn hóa của cư dân cả đời gắn bó cuộc sống của mình với biển đảo. Như vậy, tín ngưỡng này bắt nguồn từ đâu? Phải chăng từ sự ảnh hưởng văn hóa trong quá trình giao lưu – tiếp biến với văn hóa Sa Huỳnh – Chăm - Đại Việt từ đất liền, ở vùng ven biển hay tại vùng biển đảo này. Hay từ điều kiện môi trường sinh thái văn hóa, điều kiện sống của cư dân gắn bó với nghề biển. Tại sao cư dân nơi đây có niềm tin

Cá Ông nhiều như vậy? niềm tin tâm linh đã giúp gì cho cư dân, đặc biệt là những ngư dân đi đánh bắt hải sản xa bờ ở Hoàng Sa, Trường Sa.

Về lý thuyết, chúng tôi vận dụng chức năng luận (functionalism) của B. Malinowski, trường phái này nhấn mạnh chức năng tâm sinh lý của nghi lễ, bởi mọi tập tục đều có sự tương quan với tất cả những tập tục khác trong cộng đồng để thỏa mãn những nhu cầu sinh học của cá nhân thông qua phương tiện văn hóa. Theo Malinowski, “*môi trường xã hội càng bất trắc, nguy hiểm thì con người lại càng cần đến lễ nghi phù phép với mục đích là để thỏa mãn nhu cầu của mình. Khi phải đối mặt với những khó khăn trong cuộc sống thì con người hướng đến những thế lực siêu nhiên, cho nên ở đâu có bất trắc thì ở đó cũng có bùa chú cúng kiếng*” [12, tr. 353].

Lý thuyết sinh thái văn hóa (cultural ecology) của Julian Steward đã phân tích “sự tương tác giữa môi trường tự nhiên và văn hóa, môi trường mà con người phải thích nghi để sinh tồn. Trên bối cảnh sinh thái tự nhiên đó thì con người trải nghiệm sáng tạo văn hóa và kỹ năng sinh sống dựa trên tâm lý và bản sắc văn hóa của dân tộc mình” [12, tr. 354]. Khi con người sống trên môi trường biển thì dễ gặp tai ương, bất trắc nên họ tin rằng có thế lực, một thế giới thần linh sẽ độ trì mình. Chính vì vậy, cư dân luôn thể hiện niềm tin đến thần linh nhằm trấn an trong lúc đi biển thông qua nghi thức tế lễ, cúng kiếng hàng năm.

2 TÍN NGƯỠNG VÀ QUAN NIỆM VỀ CÁ ÔNG

2.1 Tín ngưỡng

Theo Luật tín ngưỡng, tôn giáo đã được Quốc hội Việt Nam thông qua ngày 18 tháng 11 năm 2016 cho rằng: “tín ngưỡng là niềm tin của con người được thể hiện thông qua những lễ nghi gắn liền với phong tục, tập quán truyền thống để mang lại sự bình an về tinh thần cho cá nhân và cộng đồng” [22]. Điều đó cũng cho chúng ta biết rằng tín ngưỡng nhằm thể hiện niềm tin, mà con người tin vào đó để giải thích thế giới nhằm mang lại sự bình an cho cá nhân và cộng đồng. Như vậy, tín ngưỡng

Ngày nhận bản thảo: 10-4-2017; Ngày chấp nhận đăng: 30-9-2017; Ngày đăng: 31-12-2017

Nguyễn Duy Đoàn - Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, ĐHQG-HCM (email: nguyenduydoai@gmail.com)

là niềm tin, sự ngưỡng vọng của con người vào những cái siêu nhiên hay cái thiêng. Niềm tin vào "cái thiêng" thuộc về bản chất con người, nó ra đời và tồn tại, phát triển cùng với con người và loài người, nó là nhân tố cơ bản tạo nên đời sống tâm linh của con người, cũng giống như đời sống vật chất, đời sống xã hội tinh thần, tư tưởng, đời sống tình cảm. Tín ngưỡng thì chưa có hệ thống giáo lý mà chỉ có các huyền thoại, thần tích, truyền thuyết. Tín ngưỡng mang tính chất dân gian, gắn với sinh hoạt văn hóa dân gian. Trong tín ngưỡng có sự hòa nhập giữa thế giới thần linh và con người, nơi thờ cúng và nghi lễ còn phân tán, chưa thành quy ước chặt chẽ [20].

Còn X. A. Tokarev cho rằng: "chúng ta đã thấy rõ những tín ngưỡng đó có tính bảo thủ đến mức nào. Bất kỳ một tín ngưỡng nào đã bắt rễ vững chắc cũng đều tồn tại trong nhân dân rất lâu bền, thậm chí tồn tại ngay cả lúc những điều kiện sản sinh ra nó đã thay đổi" [10, tr. 55]. Đối với Ngô Đức Thịnh cho rằng: "Tín ngưỡng được hiểu là niềm tin của con người vào cái gì đó thiêng liêng, cao cả, siêu nhiên, hay nói gọn lại là niềm tin, ngưỡng vọng vào "cái thiêng", đối lập với cái "trần tục". Do vậy, niềm tin vào cái thiêng thuộc về bản chất của con người, nó là nhân tố cơ bản tạo nên đời sống tâm linh của con người, cũng giống như đời sống vật chất, đời sống xã hội tinh thần, tư tưởng, đời sống tình cảm..." [8, tr. 16]. Ngoài ra, "Tương ứng với các cộng đồng tôn giáo tín ngưỡng...đều có các dạng thức văn hóa tương ứng. Bản thân các tôn giáo tín ngưỡng đã là một hình thức văn hóa đặc thù. Đây là chưa kể, trong quá trình hình thành và phát triển, mỗi tôn giáo tín ngưỡng bao giờ cũng sản sinh, tích hợp trong nó những hiện tượng, những sinh hoạt văn hóa nghệ thuật" [9, tr. 28]. Vì vậy, tín ngưỡng Cá Ông là loại hình tín ngưỡng đặc trưng, chính nhờ vào môi trường mà sản sinh, tích hợp và bảo tồn nhiều hình thức sinh hoạt văn hóa dân gian để cư dân chuyển ý nguyện của mình lên thần linh thông qua nghi lễ, phẩm vật, nơi thờ cúng, hay ngày hội đua thuyền tứ linh trong những ngày đầu năm mới.

2.1 Quan niệm về Cá Ông

Cư dân huyện đảo Lý Sơn quan niệm về **Cá Ông** bằng những tên gọi khác như "**Đức Ông**", "**Đức Ngư**", "**Lệnh Ông**", "**Ông**", "**Ông Đại Tướng**", chứ không ai gọi là **Cá Bà**, **Đức Bà**, hay **Quý Phi Tôn Thần** như trong những bài văn tế cúng Cá Ông, có rất nhiều danh xưng, mỹ hiệu về "**Cá Bà**". Quan niệm này có nguồn gốc từ thuyết vạn vật hữu linh (animism: còn gọi là thuyết duy

hồn, thuyết vật linh) [21], xem mọi vật đều có linh hồn. Vì vậy, tín ngưỡng Cá Ông được xếp vào tín ngưỡng vật linh (animism). Như Tylor, đã viết: "*Trước hết con người trong trạng thái không văn hóa có thể thờ động vật một cách hoàn toàn trực tiếp vì ưu thế của chúng về sức mạnh, về tính táo bạo hay tính ranh mãnh của chúng và cũng để có xu hướng gắn với chúng một linh hồn giống như linh hồn người, có thể sống sau khi thân thể đã chết và giữ lại được những thuộc tính có hại hay có lợi của chúng. Về sau ý niệm này hòa lẫn với ý tưởng cho rằng động vật có thể là một vị thần hiện ra, nhìn được, nghe được và thậm chí tác động từ xa và giữ được sức mạnh của nó sau khi cái chết của thân thể có ma gắn về*" [13, tr. 799]. Tylor cho rằng tín ngưỡng thờ cúng động vật bắt nguồn từ sự sợ hãi sức mạnh của động vật từ thời nguyên thủy và ý niệm đó được phát triển, động vật trở thành vị thần có quyền năng. Việc thờ cúng tín ngưỡng động vật cho chúng ta thấy là có liên quan đến việc chưa giải thích hết được giới tự nhiên xung quanh con người và sự sợ hãi của con người trước những điều kiện khó khăn, trắc trở.

Đối với **Tín ngưỡng Cá Ông** cũng bao hàm quan niệm của tam giáo đồng nguyên được thể hiện trong bài văn tế cũng như nghi thức cúng, như tin vào sự thương xót những vong linh của nhà Phật, tin vào sự hộ trì của Nho giáo và sử dụng bùa phép để cúng kiếng của Đạo giáo.

Quan niệm của Nho giáo, tín ngưỡng Cá Ông là cách thể hiện của tín niệm "*âm dương đồng nhất lý*"; nên được cộng đồng thể hiện sự chăm lo, phụng sự trong việc cúng tế. Theo lệ hàng năm, cư dân trên đảo Lý Sơn thực hiện nghi thức cúng cầu an tại các Lân, Lãng Đức Ngư vào đầu năm mới, hay những ngày kỵ của Ông Nam Hải mà chức năng của mỗi Lãng, Lân cũng khác nhau trong niềm tin tín lý của cư dân.

Theo Huỳnh Ngọc Trảng đã viết: "Chết không phải là đi sang một thế giới khác mà chỉ là hết cái hình hài nhưng còn cái khí tinh anh, cái hồn thì lại chỗ sáng rõ của vũ trụ nên mới hiển dương phương châm "kính nhi viễn chi" [11, tr. 14]. Chính vì vậy, Nho giáo thường biểu hiện quan điểm "thượng tôn nhân nghĩa" trong việc cúng tế và thờ cúng, nên những Đức Ngư, Cá Ông được cư dân lập Miếu, Lân, Lãng để hàng năm cúng tế như một thiết chế quy định sẵn đã có từ lâu của cư dân huyện đảo Lý Sơn. Ngoài ra, cư dân cũng tin rằng những Cá Ông này là lực lượng siêu nhiên, nhằm phù hộ, bảo trợ cho xóm làng. Vì vậy, mọi việc trong xóm, vạn của cư dân đều phải xin phép Ngài để được hứa khả cho.

Nếu thuận duyên mới thực hiện như việc xây lại Lân Lôi Công hay những việc trong xóm, còn nghịch duyên thì cư dân không dám làm¹.

Trong quá trình thực hiện bảng hỏi để nghiên cứu vào tháng 2/ 2015, đối tượng tham gia trả lời ở độ tuổi từ 40 đến 85 tuổi bao gồm nhiều ngành nghề khác nhau, thì có 68/ 97 phiếu đã trả lời có niềm tin, tin tưởng về Cá Ông, chiếm tỷ lệ 70,1%. Vì vậy, theo chúng tôi tín ngưỡng Cá Ông được cư dân ở huyện đảo Lý Sơn chấp nhận, như một sự tồn tại của thể lực thần linh với niềm tin tín ngưỡng trong cuộc sống của cư dân rất sâu đậm, nên mọi người tham gia rất đông, một cách tự nguyện vào ngày kỵ Ông hay khi Ông lụy vào bờ. Hơn thế, đầu năm mới thì lễ hội đua thuyền tứ linh Long - Ly - Quy - Phụng được tổ chức từ ngày 4 đến ngày 7/1 âm lịch để hầu Thần tại Đình làng An Hải, An Vĩnh, rồi ngày mùng 8 âm lịch hầu Thần Đức Ngư ở Lăng Tân cũng đã thể hiện tín cổ kết cộng đồng rất cao trong niềm tin tín ngưỡng.

Quan niệm của Phật giáo cho rằng, Cá Ông cũng nằm trong thập loại cô hồn, gồm mười loại của tứ sanh và lục đạo [3, tr. 682, 1451], cho nên việc hồi hướng công đức đến những âm hồn, anh linh đó được thể hiện nhiều hình thức khác nhau.

Theo Huỳnh Ngọc Trảng đã viết rằng: “chết đi là sự luân chuyển theo nghiệp của mình đã tạo trong đời trước. Tùy theo căn nghiệp mà vào con đường thiện đạo, tức là “làm người, A tu la, Thiên” hay ác đạo, tức là “súc sanh, ngạ quỷ, địa ngục”. Vì vậy, chết là sự biến chuyển luân hồi theo lục đạo tùy theo căn nghiệp của từng người hay là sự biến chuyển từ cõi người trực vãng siêu thoát về miền Tây phương cực lạc, cõi vĩnh hằng ở Tây phương của A Di Đà”. [11, tr. 16] Điều này đã làm cho những Pháp sư, Thầy cúng ở huyện đảo Lý Sơn dùng ma thuật khi Cá Ông lụy vào để có những danh xưng, mỹ hiệu riêng như vậy. Theo bản văn chữ Hán còn lưu tại đền thờ Cá Ông Lân Chánh ở An Vĩnh, đề ngày 16 tháng 8 năm Thành Thái thứ 15 thì các bậc cao lão ở ấp Tây An – Phường An Vĩnh trình quan huyện phê bằng cho tu tạo ngôi Miếu thờ Đức Ngư Thần như sau: “Vị linh Thần ở Miếu ứng nhập vào Đồng nhi, cho đào lên có một linh cốt (Ngư Thần) lâu đời, dân ấp rước linh cốt vào Miếu để thờ tự. Về sau này, có vị Ngư Thần nào trôi dạt vào bờ chết thì dân làng sẽ đưa vào phôi thờ trong Miếu” [1] hay qua những lời kể của cư dân mà chúng tôi đã phỏng vấn trong những năm

qua hay được tham dự ngày đưa ngọc cốt Cá Ông vào Lân Đông Hải để thờ tự.

Quan niệm của Đạo giáo

Theo O'Connor, ma thuật và hiện tượng huyền bí (occult) có cùng một số đặc trưng và mối liên hệ nhất định. Cả hai đều dựa trên một khái niệm về sự thực được giải mã trên phương diện kiến thức và hoạt động bí truyền, tiềm ẩn và nội tại chỉ có những người được thụ giáo qua nghi lễ cấp sắc [4, tr. 60]. Thông qua hành động ma thuật là những từ ngữ được nói ra. Đó là những câu thần chú thường được truyền lại hàng năm cho vị có chức sắc được thần linh chỉ định, mặc khải cho hay những động tác trong nghi lễ, phẩm vật, đồ thờ cúng. Câu thần chú này chỉ có chủ lân mới dùng trong những ngày trọng đại của cộng đồng, hay những ngày kỵ Cá Ông hay Ông lụy thì mới có linh nghiệm. Khi chúng tôi dự lễ cúng đầu năm tại Lăng Ông Đại Tướng tại Thôn Tây – An Vĩnh thì hiện tượng này được chúng tôi quan sát tham dự vào tháng 1/2016 âm lịch. Những lời hứa khải của Ông Đại Tướng Long Hải Dã Xa được thể hiện việc nhập cốt vào một xác đồng nhi đã được chỉ định sẵn thì sẽ được người dân tin và làm theo. Mặc dù chúng ta luôn nhận định rằng: “*Ma thuật luôn là cái gì đó thấp kém hơn tôn giáo, thường bị coi là cách thô bạo là hiện tượng mê tín. Các hình thức thờ cúng trong dân chúng và hoạt động ma thuật lại bị coi thường, là nguyên thủy, là thô thiển, phi lý, máy móc, bậy bạ, nói cách khác là đi ngược lại với tôn giáo, một hiện tượng được cho là văn minh, văn hóa, tinh khiết, thiêng liêng không vụ lợi, hợp lý và đầy ý nghĩa với tinh thần và xã hội. Một xu hướng có liên quan trong cuộc tranh luận coi ma thuật đơn thuần là những phản ánh chống xã hội của các cá nhân có tâm lý và ý thức xã hội không bình thường. Hay ma thuật là những thực hành mù quáng, lạc hậu, kém văn minh, tàn dư của xã hội mông muội*” [4, tr. 64]. Thế nhưng, trong thực tế hiện tượng này vẫn diễn ra trong cộng đồng cư dân Lý Sơn từ xưa đến nay như Lê Quý Đôn đã viết: “*con người vùng đất Cù lao Ré cũng như về tín ngưỡng cúng tổ tiên, cúng thần. Cư dân nơi đây có tục thích đồng bóng, ham hát tuồng, người ốm không uống thuốc, thường mời thầy cúng về nhà bày cúng để mong khỏi bệnh. Có việc vui mừng thì bày tiệc ăn uống và hát tuồng, không ngại phí tổn*” [6, tr. 473]. Đây là một phong tục truyền thống có giá trị lịch sử của cư dân nơi đây.

Theo chúng tôi, nghi lễ cúng Cá Ông đã thể hiện ma thuật, thông qua lời nói của Thần, hay cử chỉ của Thần như: “Ngài ứng lên thì phải đi bộ thô cho đúng, bỏ cái chân cho đúng, hay bộ huyền mà

¹ Nguyễn Duy Đoài, Tư liệu điền dã tháng 2/2016 tại Lân Đại Tướng – Thôn Tây – An Vĩnh.

Đại Tướng là chân phải đi chữ bát, chứ nhóm cẳng mà bước là không tin rồi. Khi ứng lên thì què, mù mà bay ông, hihi. Đó là cái hay cái lạ ông”², cũng như hành vi của cư dân thông qua đồ cúng, thường là một bàn trầu rượu của từng chủ Lân, chủ Vạn để dâng lễ cho Ngài, hiện vật thiêng cũng là biểu tượng thiêng là lá cờ ngũ sắc. Bởi khi Ông ứng thì “Chủ Lân lấy lá cờ đỏ sao vàng để che mặt ông xác đồng thì Ông không chịu và bảo rằng lấy lá cờ ngũ sắc cho ta”³. Những yếu tố đó mang đậm tính tâm linh, liên quan đến tinh thần, tâm lý và xúc cảm của cư dân cũng đã hàm chứa tính ma thuật, phép màu nhằm chuyên hóa tính biểu tượng thông qua sự tịnh tâm, tức là từ sự chánh tâm, chánh thọ của cư dân để nghe lời giáo huấn của Ngài. Cho nên, theo Leopold Cadriere đã viết, “gần như bao trùm hết mọi hình thức phụng tự và hầu hết những trường hợp cúng tế. Việc cúng tế là quan trọng hơn cả, bởi vì làm thỏa lòng các quyền lực siêu nhiên và mang về cho mình được nhiều ân huệ. Vì thế cần phải được thần thánh chấp nhận; phải dâng cúng đúng lúc, vào đúng trường hợp để chắc chắn được ưng thuận” [2, tr. 103 - 154].

Vì vậy, tín ngưỡng Cá Ông đã có quyền năng chi phối đến cuộc sống của cư dân, nên phải cúng kiếng một cách chu đáo để cầu mong được sự phù hộ, độ trì với mong cầu tiêu trừ những bất trắc. Việc lễ cúng Cá Ông tại các Lãng, Lân được tổ chức một năm hai kỳ Xuân Thu, thường diễn ra vào tháng 1, 2 và tháng 8 âm lịch, gọi là lễ hoàn nguyện để kết thúc mùa đánh bắt cá của ngư dân Lý Sơn⁴, hay vào dịp lễ Thanh Minh cũng được người dân tin rất linh ứng. Hơn thế, cư dân trên đảo Lý Sơn cho rằng “những Cá Ông đó là những bậc linh thiêng, bề trên, sẽ trở thành phúc thần cho nhân dân nếu như họ được cúng lễ một cách chu đáo nên mới được cư dân nơi đây một lòng thành kính”. Nếu không cúng tế với ý nghĩa như vậy, thì người ta tin rằng sẽ gặp bất an, gây ra khó khăn, thiếu thốn cho người dân. Hơn thế nữa, người dân muốn sống an vui, hạnh phúc, không gặp những tai họa bất thường trong

môi trường sống thì phải sắm lễ vật cúng vào dịp đầu năm hay cuối năm.

3 CÁCH BÀI TRÍ VÀ NGHI LỄ CÚNG CÁ ÔNG Ở HUYỆN ĐẢO LÝ SƠN

Hiện nay, trong tổng số 42 cơ sở thờ tín ngưỡng cổ truyền của cư dân huyện đảo Lý Sơn có tất cả 11 nơi thờ tự Cá Ông theo chính tự hay phối tự và một nơi được thờ tại nhà thờ họ Đặng tại thôn Tây – An Vĩnh.

Về cảnh quan

Những nơi thờ tự Lãng, Lân Cá Ông thường hướng ra biển để Thần linh nghe những lời khẩn nguyện, nhằm mong cầu thần linh phù hộ cho thuyền bè được an toàn, ngư dân được bình an. Đó cũng là nơi rộng rãi và thoáng, chung quanh Lãng hay Lân có nhiều cây cổ thụ. Vì họ cho rằng đó cũng là nơi linh thiêng để Thần linh trú ngụ.

Về cách bài trí

- Tại nhà thờ họ Đặng – Thôn Tây – An Vĩnh có bài vị được thờ như sau:

南海女車貴娘界神之灵位 - [Nam Hải Nữ Xa Quý Nương Giới Thần Chi Linh Vị].

伏為顯妣祖穎川郡陳氏應正魂之灵位 -

[Phục Vị Hiền Tỷ Tổ Dĩnh Xuyên Quận Trần Thị Ứng Chánh Hồn Chi Linh Vị].

伏為顯先祖南陽郡鄧光耀神魂之灵位

[Phục Vị Hiền Tiên Tổ Nam Dương Quận Đặng Quang Diệu Thần Hồn Chi Linh Vị].

Tại Lãng Ông Đại Tướng ở Thôn Tây – An Vĩnh thì ở giữa chánh điện có thờ bài vị của Cá Ông, giữa điện có chữ “thần” (神) và có hai câu đối được trang trí như sau:

英灵扶百姓 - 顯赫佑萬民

Anh linh phù bách tính - Hiển hách hữu vạn dân

Anh linh phù trăm họ - Hiển hách giúp muôn dân

大王龍海尊神

[Đại Vương Long Hải Tôn Thần].

龍海野奢大將軍尊神原贈汪洋翊保中興中等神加贈弘治上等神

[Long Hải Dã Xa Đại Tướng Quân Tôn Thần, Nguyên Tặng Ưông Dương Dục Bảo Trung Hưng Trung Đẳng Thần, Gia Tặng Hoàng Hàm Thượng Đẳng Thần].

南海黃玉貴娘大將軍尊神

[Nam Hải Huỳnh Ngọc Quý Nương Đại Tướng Quân Tôn Thần] (Hình 1).

² 160411_001 – Trích từ bài phỏng vấn Bác Nguyễn Đứng của tác giả.

³ Trích lại từ tư liệu điền dã của tác giả, tháng 2 năm 2016.

⁴ Do quan niệm truyền thống của ngư dân, điều kiện tài chính cũng như thời gian nên việc cúng lễ Xuân cũng khác nhau, vì lễ Xuân là lễ tế cáo cầu mùa, cầu ngư trước khi ngư dân đi đánh bắt cá. Còn lễ vật hiến tế trong lễ Thu thường phải có 1 con heo, một con gà và những thứ cần thiết khác như trong lễ Xuân. Lễ thu diễn ra vào thời điểm kết thúc vụ đánh cá trong một năm, là lúc mà nên ngư dân có thời gian nghỉ ngơi tránh mùa gió bão và có điều kiện để tổ chức tế lễ Cá Ông hết sức trang trọng để tạ ơn Ông và những vị thần khác với một lòng thành kính.

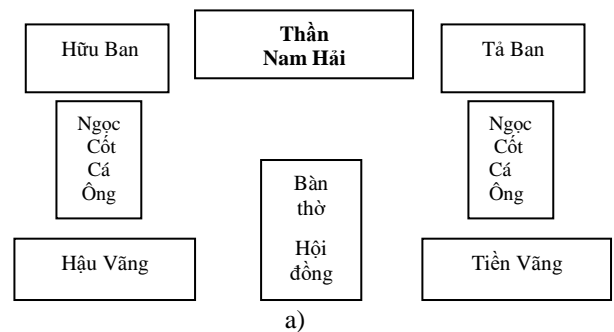
Hình 1. Bài vị tại Lăng Đại Tướng – Thôn Tây – An Vĩnh. Ảnh: Duy Đoàn. Năm 2015.

Từ việc sắc phong mỹ hiệu cho Cá Ông như trên, cũng đã phản ánh sự sùng bái của cư dân với niềm tin vào sự hiển linh của thần Nam Hải để bảo vệ ngư dân, xóm làng trong sinh hoạt tín ngưỡng của cộng đồng. Theo ông Đoàn Ngọc Khôi thì tín ngưỡng này hiện chỉ có 5 cơ sở Lăng, Lân thờ Cá Ông có Sắc phong Ngư Thần của nhà Nguyễn [1]. Điều này chúng tôi cần tìm hiểu thêm, bởi những sắc phong của nhà Nguyễn thì tùy theo mỗi Triều đại thì cũng khác nhau như: Nam Hải Cự Tộc Ngọc Lân thì từ Chi Thần, Tôn Thần, Trung Đẳng Thần, nhưng những mỹ hiệu Nam Hải khi đã lụy vào vùng này được tôn sùng lên Đại Tướng, Thượng Đẳng Thần thông qua hình thức ma thuật. Cũng như từ việc thờ “*Nam Hải Đức Ngư*” là tín ngưỡng của cộng đồng, thế nhưng tại đây cũng được nhà thờ họ Đặng phụng thờ từ lâu như một vị Thần của dòng họ đặt niềm tin vào đó, do sự linh hiển. Mặc dù việc thờ, tế tự này là của dòng họ nhưng vào những ngày lễ lớn trong năm như Tết thì các chủ Lăng, Lân ở xóm Tây phải đến nhà thờ họ Đặng này khẩn nguyện vào sáng ngày mừng một Tết⁵. Từ những Sắc phong của Triều Nguyễn, cũng như ma thuật theo tín ngưỡng Saman giáo như cầu úng, lên đồng đã thể hiện phần nào nhằm củng cố niềm tin tinh thần cho cư dân Lý Sơn đã thể hiện, hay qua những câu chuyện, truyền thuyết mà dân gian truyền cho nhau từ thế hệ này sang thế hệ khác với tín ngưỡng này. Cũng theo ngư dân Nguyễn Hữu Phước thì “*Việc cúng tế tại Đình Miếu thì những chiếc ghe thuyền lớn đều vậy hết, lạy nhiều chỗ chứ đâu phải một chỗ. Đi một chuyến cũng lạy đến 5, 7*

⁵ Trích từ bài phỏng vấn của Bác Đặng Phết, nguồn tư liệu điền dã của Tác giả.

*Đình mới đi biển mà mình thấy cũng linh hiển lắm”⁶. Hay vào dịp năm mới, lễ hội đua thuyền tứ linh Long – Ly – Quy – Phụng được tổ chức tại Lăng Tân – An Vĩnh⁷ để hầu Thần, với việc mong cầu cho mưa thuận gió hòa, bội thu được thể hiện trong bài văn tế của Lăng Tân “*Mong Thần chứng giám chi nghi, hộ bốn phương bốn vạn nhĩ áp thất lân lục phái. Thiên thu phát đạt. Nông ngư thương vạn hữu bao la. Đại tiểu bình an cường đạt. Nhon vạn Thái bình, hoa màu đình thanh. Hộ bốn xã tài phước an triêm. Ngưỡng lại tôn thần bảo phò bốn phương tư niên viên mãn*”⁸.*

Cách phối thờ ở một số Lân, Lăng Cá Ông như sau (Hình 2, Hình 3):

a)

b)

Hình 2. a) Sơ đồ phối thờ tại Lân Đông Hải - xã An Hải

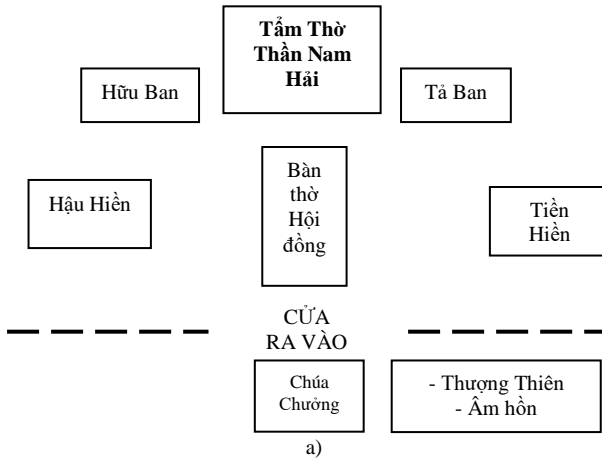
b) Hình ảnh phối thờ tại Lân Đông Hải - xã An Hải

Ảnh: Duy Đoàn, năm 2012

⁶ Trích từ bài phỏng vấn số: 160410 – 012 – Nguyễn Hữu Phước - đi cùng với thuyền trưởng Nguyễn Phúc, Tàu Qng 96536.

⁷ Trích từ bài phỏng vấn số 160409_004 – Chú họ Lê Phú Cường – Thôn Đông - An Vĩnh.

⁸ Tư liệu điền dã - Nguyễn Duy Đoàn, Trích từ: Bài Văn tế cúng tại Lăng Tân, tháng 2 năm 2016.

Hình 3. a. Sơ đồ phối thờ tại Lăng Ông - xã An Vĩnh
b. Phối thờ tại Lăng Ông - xã An Vĩnh
Ảnh: Duy Đoàn, năm 2016

Ngoài ra, trong Lăng, Lân có nhiều hoành phi, câu đối ca ngợi sự hiển linh và công đức của vị thần Nam Hải đã được cư dân, ngư dân mang đến phụng cúng như:

南海現身齊渡人生功業大
東鄰壯殿奉祠靈神福德多

Nam Hải hiện thân tế độ nhân sinh công nghiệp đại
Đông lân tráng điện phụng từ linh thần phúc đức đa.
Biển Nam hiện thân, cứu độ nhân dân, công nghiệp lớn
Xóm Đông đền lớn, phụng thờ linh thần, phúc đức dày.

Đó cũng là sự thể hiện đạo lý nhân nghĩa, cũng như sự ngưỡng vọng của con người với thần linh. Nó không chỉ giới hạn trong quan hệ giữa người sống với nhau mà còn giữa người sống với thế giới thần linh để tri ân, kính cẩn. Việc tri ân này cũng không nằm ngoài nỗi sợ hãi, mong thần linh phù hộ người dân trong cuộc sống.

Nghi lễ cúng Cá Ông

Quan niệm về việc cúng Cá Ông được quy định thông qua việc lễ tế và nghi thức cúng cho những vị thần được thờ tự tại Lăng, Lân hay cung thỉnh những thần linh khác về dự. Đây là một lệ hàng năm được tổ chức do chủ Lăng, Lân hành lễ. Trong bài văn tế tại Lăng Ông Đại Tướng có câu: “Đại Vương Long Hải Tôn Thần. Long Hải Dã Xa Đại Tướng Quân Tôn Thần, Nguyên Tạng Ưng Dương Dực Bảo Trung Hưng Trưng Đẳng Thần, Gia Tạng Hoằng Hàm Thượng Đẳng Thần. Nam Hải Huỳnh Ngọc Quý Nương Đại Tướng Quân Tôn Thần”⁹. Đây là 3 vị Thần được thờ chính tự tại Lăng. Ngoài ba vị này ra, còn cung thỉnh các vị thủy thần, thổ thần, các bậc tiên hiền, hậu hiền, các vong linh, uân tử về chứng kiến lòng thành kính của cư dân đối những thần linh (Hình 4).

Nghi thức này được thực hiện theo quy định trong “Thọ mai gia lễ điển nghĩa”, tức là theo ba bước là từ sơ hiến lễ, á hiến lễ, đến chung hiến lễ. Buổi lễ kéo dài khoảng 1 tiếng đồng hồ.

Thành phần tham dự buổi tế lễ gồm có: ông chủ lân, trùm vạ, thủ tự, chấp sự, xướng lễ và người đọc văn tế và học trò gia lễ. Ngoài ra còn có các ông chủ lân trong làng, các vị cựu chủ vạ và các ông chủ xóm. Số lượng người tham gia cúng tế khoảng 25-30 người với lễ phục trang nghiêm. Người tham gia trong nghi lễ thường mặc áo dài thụng màu xanh hoặc màu đen, đầu đội khăn xếp (Hình 5).

Sau khi thực hiện xong các nghi thức lễ tế như: sơ hiến, á hiến, chung hiến, là đến mục đọc văn tế. Tiếp theo đó là “lễ tiêu khước” để cho những người dự lễ vào lạy thần được thực hiện theo thứ lớp như: Ban Khánh Tiết Đình Làng, chủ xóm, chủ Vạ, chủ lân và chủ ghe, tiếp đó là lễ đốt văn tế. Sau hai tuần rượu nữa thì đến phần “âm phúc” dâng trà, phát chẩn gạo muối bốn phương, đốt vàng mã và kết thúc buổi tế.

Trong buổi tế lễ, mục đọc văn tế rất quan trọng vì người viết văn tế phải viết sẵn trên giấy điều và phải chọn người có giọng hay để: *Cung trần thiết lễ, nhập yết cầu an, nghinh tường thỉnh phúc, Thần linh tọa tiền, chứng giám để khẩn mời tất cả các vị Thần linh trên đảo về dự lễ tế để cùng giúp đỡ cư dân, ngư dân trong sản xuất, đánh bắt được mùa và cầu mong bình an trong cuộc sống. Kết thúc là lời cầu mong Thần linh độ trì cho dân làng luôn gặp điều may tránh điều dữ.*

⁹ Trích từ bài Văn tế tại Lăng Ông Đại Tướng – Thôn Tây – An Vĩnh - Tháng 2/2016.

Hình 4. Đọc bài văn tế cúng Cá Ông tại Lăng Ông Hải Anh Vinh Nhân Ngày Kỳ Ông 19/3/2012.
Ảnh: Duy Đoài năm 2012

Hình 5. Tân Kỳ Cựu Viên Chức tại Lăng Ông – Thôn Tây – An Vĩnh
Ảnh: Duy Đoài, năm 2012

4 MỘT SỐ ĐIỂM TƯƠNG ĐỒNG VÀ DI BIỆT VỀ TÍN NGƯỠNG CÁ ÔNG

Ở Nam Trung Bộ hay Nam Bộ thì Cá Ông thường quan niệm chung đó là vị thần Nam Hải thường gắn với địa danh ở khu vực đó, như những Sắc phong của Triều đình nhà Nguyễn ban tặng Sắc phong Thần Nam Hải Cựu Tộc Ngọc Lân ở Khánh Hòa [5, tr. 178 - 286] hay 6 Sắc phong tại Lăng Vạn Thanh Thủy – huyện Bình Sơn - Tỉnh Quảng

Ngãi¹⁰. Ở huyện đảo Lý Sơn, dù vẫn gọi chung là Thần Nam Hải hay Ông Nam Hải, nhưng mỗi vị thần đều có mỹ hiệu, danh xưng riêng, tên tuổi và chức tước riêng, cũng như về giới tính thuộc về Cá Bà hay chức năng của Cá Ông của mỗi Lăng, Lân và các vị Thần Cá Ông được thờ cúng khác nhau. Chúng tôi tìm hiểu một số bài văn tế Cá Ông tại Lý Sơn thì bắt gặp rất nhiều danh xưng như sau (Bảng 1):

BẢNG 1
MỘT SỐ DANH XƯNG CỦA CÁ ÔNG

STT	Địa điểm	Danh xưng của Cá Ông	Ngày kỵ
1	Lăng Chánh – Xã An Hải	Đại tướng Huỳnh Long Hải Tôn Thần (Sẽ phục hồi Lăng Chánh – An Hải)	Ngày: 12/3
2	Lân Đông Hải – Xã An Hải	Nam Hải Cựu Tộc Đức Ngọc Lân Quới Phi Tôn Thần. Gia phong Chương Linh Từ Tuế Tôn Thần.	Ngày: 19/3
3	Lăng Chánh – Thôn Đông – An Vĩnh	Nam Hải Huỳnh Ngọc Lân Tôn Thần. Nam Hải Huỳnh Hải Châu Đại Tướng Quân. Nam Hải Huỳnh Chấn Phi Đại Vương. Nam Hải Võ Thu Thu Đại tướng Quân Quới Nương Tôn Thần.	- Lễ cầu an đầu năm và cầu ngư ngày 9/1. - Tế Xuân – Thu ngày 2/2 và ngày 28/ 8.
4	Lăng Ông Đại Tướng của Xóm (Lăng Cồn) – Thôn Tây – An Vĩnh	Nam Hải Huỳnh Hắc Lân Đại Tướng Quân Tôn Thần. Nam Hải Đông Dương Huỳnh Tráng Văn Tôn Thần. Bắc Hải Dã Xa Quới Nương Tôn Thần.	Ngày: 18/3 -Tế Xuân Thu ngày 12/1 và ngày 12/11
5	Lăng Ông Đại Tướng của Vạn – Thôn Tây – An Vĩnh	Nam Hải Huỳnh Ngọc Quý Nương Đại Tướng Quân Tôn Thần	Ngày: 18/3 - Tế Xuân Thu ngày 12/ 1 và ngày 12/11
6	Lăng Vĩnh Hòa – Thôn Đông – An Vĩnh	Võ Thị Thu Nương Nương Tôn Thần Võ Long Hải Nương Nương Nữ Tướng Quân	Ngày: 24/2
7	Lăng Ông – Xã An Bình (Đào Bé)	Đức Ngư Hắc Đế Sơn Tiên Tôn Thần	Ngày: 20/5

Tư liệu tổng hợp dựa trên các bài Văn tế – Tác giả: Nguyễn Duy Đoài. Năm 2016

Như vậy, tín ngưỡng Cá Ông là niềm tin, sự ngưỡng mộ của từng cá nhân hay một cộng đồng. Tín ngưỡng đó đã được cư dân nơi đây thần thánh hóa như **Nam Hải Huỳnh Ngọc Long Đại Tướng Quân Quới Nương Tôn Thần, Long Hải Dã Xa Đại**

Tướng Quân Tôn Thần. Nguyên Tặng Ưng Nhuận Duật Bảo Trung Hưng Trung Đẳng Thần.

¹⁰ Xin chân thành cảm ơn Võ Minh Tuấn – Bảo tàng Quảng Ngãi đã cung cấp tư liệu này.

Gia Phong Hoàng Hiệp Thượng Đẳng Thần, Nam Hải Đông Đình Đại Vương Cập Âm Hồn Tôn Thần, Nguyên Tạng Ông Nhuận Dục Bảo Trung Hưng Trung Đẳng Thần, Gia Phong Hoàng Hiệp Thượng Đẳng Thần, chứ không như nhà Nguyễn đã Sắc phong từ chỉ thần, tôn thần đến trung đẳng thần. Những tước hiệu, danh xưng đó cũng phản ánh sự sùng bái, niềm tin vào sự hiển linh của thần Nam Hải nhằm bảo vệ ngư dân, xóm làng trong ý thức sinh hoạt tín ngưỡng của cộng đồng.

5 TÍN NGƯỠNG CÁ ÔNG TRONG TÂM THỨC CỦA CƯ DÂN

Chúng tôi mượn lời của nhà nghiên cứu Phạm Thoại Truyền, để thấy rằng cư dân nơi đây luôn đặt niềm tin vào Cá Ông “*Bao năm rồi, Cá Ông trở thành vị bảo trợ tinh thần cho các ngư dân trên huyện đảo. Nhiều câu chuyện Cá Ông cứu người được ngư dân lưu giữ, truyền tai nhau nghe có vẻ kỳ, truyền thuyết nhưng sự trở về của những ngư dân được cứu thoát trong hiểm nguy là rất thực*”. Vì vậy, việc thờ cúng Cá Ông là tín ngưỡng của những ngư dân chuyên sống bằng nghề đánh bắt hải sản trên biển, nhưng đối với cư dân Lý Sơn thì tín ngưỡng này không chỉ của Vạn mà còn của cả dân làng. Theo họ, Vị Thần Nam Hải không chỉ phù hộ cho ngư dân mà còn giúp đỡ cho cả làng được bình an, mùa màng được bội thu. Điều này đã thể hiện rõ nét trong mối quan hệ giữa tổ chức làng và vạn, cũng được thể hiện trong văn tế cúng Cá Ông tại các Lăng. Lân Cá Ông trên đảo.

Nghi thức cúng Cá Ông là một lễ hội truyền thống, bởi có sự hòa hợp giữa thế giới tâm linh và đời sống văn hóa của cộng đồng, được cộng đồng tham dự, từ chủ vạn, chủ xóm đến chủ thôn, cũng như cư dân đều tham dự để nghe những lời giáo huấn của Ông thông qua ma thuật. Như vậy, Tín ngưỡng Cá Ông của cư dân cũng là một hệ thống của hành vi nhằm biểu hiện lòng tôn kính của cộng đồng đối với thần linh, đồng thời thể hiện những nguyện vọng, ước mong chính đáng của con người trước cuộc sống đầy rẫy những khó khăn, bất trắc. Tín ngưỡng Cá Ông là dạng tín ngưỡng thờ vật linh, phản ánh sự bất trắc, may rủi khi ngư dân hành nghề đánh bắt trên biển. Vì nghề đánh bắt xa bờ luôn phụ thuộc vào tự nhiên đầy thách thức, hiểm nguy. Ngoài ra, nó còn có một ý nghĩa khá quan trọng là nhắc nhở con người trong việc bảo vệ môi trường sinh thái biển.

Do vậy, Cá Ông còn được xem như một vị trấn giữ các cửa sông để giúp đỡ hay cứu người khi gặp

điều không may. Mặt khác, con người không chỉ phụ thuộc vào Cá Ông mà còn giúp Cá Ông khi mắc cạn. Đó là mối quan hệ hai chiều phản ánh sự gắn bó giữa con người với tự nhiên, phản ánh một triết lý sống, một quan niệm sống, nó thể hiện được tính dung hợp, hài hòa của văn hóa truyền thống của người Việt.

Nghi lễ cúng Cá Ông đối với ngư dân là một thái độ tri ân, một quan niệm đạo lý mang tính truyền thống, thể hiện sự đền ơn đáp nghĩa đối với người hộ mạng mình trong gian khó. Chính vì sự tôn kính tri ân của cư dân, nên trước đây triều đình nhà Nguyễn đã thừa nhận và ban sắc phong cho Cá Ông như Nam Hải Cự Tộc Ngọc Lân, thời Minh Mạng phong là chi thần, thời Trị Đức phong là Trạm trưng, có nghĩa là hạ đẳng thần. Vậy Cá Ông là thuộc thủy thần hạ đẳng thần [7, tr. 254]. Thế nhưng, cư dân của huyện đảo Lý Sơn đã thần thánh hóa lên đến *Thượng đẳng thần, Đại tướng...*

Cư dân ở huyện đảo Lý Sơn xem Cá Ông như là một phúc thần, có thể che chở họ khi họ gặp hoạn nạn trên biển hay giúp họ có được những mùa bội thu. Vì vậy, họ luôn đặt niềm tin tưởng tuyệt đối vào sự hiển linh của thần Nam Hải để bảo vệ ngư dân, xóm làng. Cho nên, các Lăng, Lân thờ Cá Ông trên đảo dù có ngọc cốt Cá Ông hay không, dù ngọc cốt lớn hay nhỏ cũng được phụng thờ trang nghiêm như tại Lân Đông Hải, Lăng Tân, ... nhưng phải có cái ứng thì cư dân mới thờ tự.

6 KẾT LUẬN

Tín ngưỡng Cá Ông của cư dân ở huyện đảo Lý Sơn là một dạng tín ngưỡng dân gian, một phong tục độc đáo mang nhiều giá trị văn hóa, xã hội, bởi ở đó có sự kết hợp giữa Nho – Phật – Đạo, cũng như việc sử dụng ma thuật trong tín ngưỡng Cá Ông đã có từ lâu nơi đây. Tín ngưỡng này thể hiện sự thích nghi với điều kiện sống của con người. Chính yếu tố môi trường và sinh thái văn hóa biển, đảo ở Lý Sơn đã tạo nên những đặc trưng riêng trong tín ngưỡng Cá Ông. Nghi thức này không chỉ thể hiện sự tri ân đến Cá Ông mà còn thể hiện tinh thần khoan dung, nhân ái trong tình yêu thương mọi loài, mọi chúng sanh. Tín ngưỡng Cá Ông là nhu cầu văn hóa tâm linh nên cần sự quan tâm của các nhà khoa học, ban ngành và địa phương để có hướng đi đúng trong việc bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa.

Trong quá trình nghiên cứu tín ngưỡng Cá Ông ở huyện đảo Lý Sơn, chúng tôi nhận thấy tín ngưỡng này còn ẩn chứa nhiều nội dung khác, mà có thể chúng tôi chưa làm rõ hết. Việc tìm hiểu những vấn đề văn hóa tâm linh của cư dân vùng

biển đảo này vẫn còn là những thách thức cần được tiếp tục nghiên cứu.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Bảo tàng Tổng hợp Tỉnh Quảng Ngãi (2004), Lý lịch Di tích Đền thờ Cá Ông Lân Chánh – Xã An Vĩnh – Huyện Lý Sơn – Tỉnh Quảng Ngãi.
- [2] Leopold Cadiere (2006), Tôn giáo người Việt - Đố Trung Huệ biên khảo, Văn hóa, tôn giáo, tín ngưỡng Việt Nam dưới nhãn quan học giả L. Cadiere, Nxb Thuận Hóa, Huế, tr. 103-154.
- [3] Giáo hội Phật giáo Việt Nam – Phân viện nghiên cứu Phật học (2004), Từ điển Phật học Hán Việt, Nxb. KHXH.
- [4] Nguyễn Thị Hiền, “Ma thuật: nhân diện và nghiên cứu trong nhân học”. Tạp chí nghiên cứu tôn giáo, Số 9 (135), tr. 60-64, 2014.
- [5] Lê Văn Hoa (2014), Đặc trưng văn hóa biển đảo Khánh Hòa. Nxb Hồng Đức, tr. 178 -286.
- [6] Quốc sử Quán Triều Nguyễn (2006), “Đại Nam nhất thống chí” - tập 2, Nxb Thuận Hóa, tr. 473.
- [7] Đặng Văn Thắng (2008), Tục thờ cúng cá Ông ở Càn giờ (Thành Phố Hồ Chí Minh) - Nam Bộ đất & người (tập 6). Hội Khoa học lịch sử Thành Phố Hồ Chí Minh, Nxb Tổng hợp TP.HCM.
- [8] Ngô Đức Thịnh chủ biên (2001), Tín ngưỡng và văn hóa tín ngưỡng ở Việt Nam, Nhà xuất bản Khoa học xã hội, Hà Nội.
- [9] Ngô Đức Thịnh (2006), Văn hóa, văn hóa tộc người và văn hóa Việt Nam, Nxb Khoa học xã hội.

- [10] X.A.Tocarev (1994), “Các hình thức tôn giáo sơ khai và sự phát triển của chúng” (Người dịch: Lê Thế Thép), Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [11] Huỳnh Ngọc Trảng, Nguyễn Đại Phúc (2013), Đặc khảo về tín ngưỡng thờ gia thần, Nxb Văn hóa văn nghệ.
- [12] Phan Thị Yến Tuyết (2014), Đời sống xã hội – kinh tế văn hóa của ngư dân và cư dân vùng biển Nam bộ, Nxb. ĐHQG-HCM.
- [13] E.B. Tylor (Huỳnh Giang dịch) (2001), “Văn hóa nguyên thủy” – Hà Nội – Tạp chí Văn hóa nghệ thuật.
- [14] <https://vi.wikipedia.org/wiki>
- [15] <http://vanhoahoc.vn/nghien-cuu/van-hoa-viet-nam/van-hoa-to-chuc-doi-song-ca-nhan/2302-nguyen-thanh-loi-tuc-tho-c-o-hon-bien-o-nam-trung-bo.html>
- [16] <https://vndoc.com/download/luat-tin-nguong-ton-giao-so-02-2016-qh14/118736->

Nguyễn Duy Doai đạt học vị Thạc sĩ chuyên ngành Văn hóa học năm 2006, Cử nhân Đông Phương học năm 2002. Hiện ông đang là giảng viên Khoa Việt Nam học – Trường ĐHKHXH&NV - ĐHQG-HCM. Hướng nghiên cứu của ông tập trung vào lĩnh vực văn hóa và tôn giáo- tín ngưỡng

The Ca Ong (Whale) belief followed by the inhabitants of the Ly Son island District – Quang Ngai

Nguyen Duy Doai

University of Social Sciences and Humanities, VNU-HCM, Viet Nam

Corresponding author: nguyenduydoai@gmail.com

Received: 10-4-2017; Accepted: 30-9-2017; Published: 31-12-2017

Abstract—The Ca Ong (whale) belief is one of the folk beliefs in Vietnam. The Ca Ong belief followed by the inhabitants of the Ly Son island district not only reflects their spiritual needs, but also educates people in the value of gratefulness. Thus, at the temple, the practitioners of the Ca Ong belief often hang many horizontal lacquered boards (hoàn phi) with parallel sentences in the main hall, with the purpose of explicating the aforementioned values. This belief also reflects the aspirations of the island inhabitants, who wish to have their lives blessed with happiness by the god. Particularly, this paper

explores the divergence of the Ca Ong belief that can be found in this island. Namely, this belief is not only worshipped at the temple by the community, but also privately within the Dang family, where they worship Ca Ong as a god. This is something never happening in other regions such as the South Central coast or the South of Vietnam. Furthermore, this paper focuses on the change of the title system within this belief. Whereas titles were previously bestowed by the Nguyen dynasty, family titles in the Ly Son Island are bestowed by the Shaman.

Index Terms—Whale Belief, Ly Son island district, Quang Ngai Province.